

Evaluatie Biobased Economy

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	4
Biobased economy in Ooststellingwerf	5
Resultaten - Kort & Krachtig.....	7
Agro & Food - Instandhouding en verbetering bodemkwaliteit	9
Agro & Food - Gebruik reststromen voor biobased producten	14
Agro & Food - Verbouw ten behoeve van duurzame materialen	17
Agro & Food - Versterking biologische landbouw.....	19
Bouw & Materiaaltoepassingen - Toepassingen in de gemeentelijke projecten.....	21
Bouw & Materiaaltoepassingen - Introduceren van de ketenbenadering	24
Bouw & Materiaaltoepassingen - Informatievoorziening biobased materialen	28
Recreatie & Toerisme - Kennisontsluiting voor de recreatieve sector	30
Recreatie & Toerisme - Biobased accommodaties.....	33
Recreatie & Toerisme - Informatie en educatie voor recreanten	36

Biobased economy in Ooststellingwerf

1.1 Aanleiding en Noodzaak

De economie verandert in hoog tempo. Zo wordt de maatschappij in toenemende mate bewust van haar impact op het milieu, worden termen als consumeren en onbeperkte groei bediscussieerd en speelt de visie voor de lange termijn een prominentere rol. De reden voor deze veranderingen is de toekomstbestendigheid van de economie van vandaag. Deze staat op losse schroeven door de uitputting van fossiele grondstoffen en de negatieve impact van het gebruik van deze grondstoffen op het milieu.

Fossiele grondstoffen zijn de motor van de economie zoals wij die nu kennen. Denk aan brandstof voor auto's, warmte voor woningen en materialen voor de bouw die direct afhankelijk zijn van onder ander olie of aardgas. Doordat deze grondstoffen niet hernieuwbaar zijn, worden deze uitgeput met als gevolg dat vele alledaagse producten en diensten niet meer geproduceerd en geleverd kunnen worden.

Het tweede aspect wat de huidige economie doet wankelen is de impact op het milieu. Door veelvuldig gebruik van de fossiele grondstoffen, verandert het klimaat wat directe gevolgen heeft voor de leefomgeving van mens en dier. Kortom, de economie van vandaag lijkt niet toekomstbestendig maar is er een alternatief?

Een antwoord op deze vraag is de Biobased economy. Deze economie is gebaseerd op natuurlijke hernieuwbare grondstoffen in plaats van de fossiele grondstoffen. Deze insteek biedt een oplossing voor zowel het grondstoffen- als het klimaatprobleem. De groene grondstoffen kunnen op relatief korte termijn hernieuwd (lees verbouwd) worden. Dit heeft als effect dat de toestroom van grondstoffen voor de industrie toekomstbestendig is en dat extra CO₂-uitstoot wordt beperkt al dan niet kan worden voorkomen.

De gemeente Ooststellingwerf heeft de handschoen opgepakt om samen met haar bedrijven, inwoners, buurgemeenten, de provincie, onderwijsinstellingen uit de regio en andere stakeholders de Biobased economy te ontwikkelen. De kracht van de regio waarin natuur, landschap, bodem en recreatie een belangrijke rol spelen zijn uitgangspunten bij deze paradigmaverandering.

1.2 Visie en Uitvoering

Visie

De gemeente Ooststellingwerf stelt zich ten doel om te komen tot een verduurzaming van bedrijven en bedrijfsprocessen, waarbij door middel van het aanbrengen van focus op de specifieke sectoren specialisatie ontstaat. Dit biedt kansen om binnen de gemeentegrenzen extra werkgelegenheid te realiseren. Op deze wijze wordt er gewerkt aan creëren van een biobased economy, waarin een duurzame leefomgeving en economische structuurversterking hand in hand gaan.

De **beleidsvisie Biobased economy Ooststellingwerf** berust op vier pijlers:

1. Samenwerken en leren: Samenwerking tussen de gemeente, bedrijven en kennisinstellingen in Fryslân op MBO en HBO niveau is van belang. Deze kennisinstellingen zijn vaak nog niet direct in de regio vertegenwoordigd, maar hebben sterke interesse om op het onderwerp biobased economy in de regio onderwijs te geven en onderzoek te doen.
2. Geleidelijk overgang: een hoog ontwikkelde biobased economy gebruikt groene grondstoffen in de eerste plaats voor de productie van chemicaliën en materialen en daarnaast voor energie, zodanig dat concurrentie met de voedselvoorziening wordt geminimaliseerd. Nu wij in Ooststellingwerf nog in de beginfase van de actieve ontwikkeling van de biobased economy zitten, is de verhouding tussen energie en materialen nog omgekeerd: er gaat op dit moment veel meer biomassa naar energie. Ooststellingwerf maakt de keuze om zich op de middellange termijn (5 tot 10 jaar) vooral op het hogere segment van de keten te richten, dus vooral op duurzame en blijvende producten, in plaats van bijvoorbeeld energieopwekking, waarvoor ook voldoende goede duurzame alternatieven zijn.
3. Keuzes op inhoud: om ook in een nieuw werkveld zoals de Biobased economy uniek te blijven, wordt in Ooststellingwerf in eerste instantie gefocust op de sectoren Agro & Food, Bouw & Materiaaltoepassing en Recreatie & Toerisme. Door andere regio's niet te kopiëren maar vanuit eigen sterken een positie te kiezen en te ontwikkelen, wordt beoogd een onderscheidend voordeel te kunnen behalen.

4. Ketenbenadering waar mogelijk: het is van belang om vraag en aanbod af te stemmen. Dit betekent dat er kan worden gezocht naar welke producten er van bestaande afval- en grondstoffenstromen uit de regio worden gemaakt, maar ook aan welke afval- en grondstoffen er behoefte is voor regionale productie.

Uitvoering

Om de bovengenoemde visie daadwerkelijk te realiseren is in september 2016 het **uitvoeringsprogramma Biobased economy 2016-2020** vastgesteld. Dit programma is ontwikkeld in samenwerking met 40 bedrijven uit Ooststellingwerf die werken binnen de drie genoemde sectoren. Samen met deze bedrijven, maar ook met brancheverenigingen en onderwijsinstellingen, is uitvoerig gesproken over wat deze bedrijven bezig houdt, of men een bijdrage wil leveren aan de biobased economy, de wijze waarop acties de komende jaren vorm kunnen worden gegeven en hoe deze in samenhang kunnen worden uitgevoerd. Daarbij zijn locaties besproken voor pilots en bedrijven en onderwijsinstellingen gezocht die mee willen werken aan de verdere introductie van de biobased economy binnen onze gemeente. En *last but not least* is er een inzicht verkregen in de benodigde uitvoeringsbudgetten en de wijze van financiering ervan.

Het enthousiasme in alle gesprekken heeft geleid tot een uitvoeringsprogramma met 50 concrete projecten waarbij samengewerkt wordt met ondernemers, onderwijs en overheid om bij te dragen aan de duurzame economie.

1.3 Tussentijdse Evaluatie

De raad heeft vastgesteld het programma Biobased economy Ooststellingwerf na twee jaar te evalueren. Dit betekent dat in september 2018 een update gegeven wordt over de ontwikkelingen, successen, ervaringen en nieuwe bevindingen die voortvloeien uit de activiteiten in de periode september 2016 - september 2018. Dit portaal is de basis voor de evaluatie. Daarnaast is dit portaal aanvullend op www.biosintrum.nl. Waar biosintrum.nl een podium geeft aan de successen en ontwikkelingen van de individuele projecten, biedt dit portaal aanvullende informatie over de bovenliggende doelstellingen en de financiële status van het programma Biobased economy.

1.4 Leeswijzer

Het portaal bestaat uit drie niveau's:

1. Overzicht: dit is het startscherm waar u direct overzicht krijgt op de verschillende onderdelen en inhoudelijke thema's van het portaal.

2. Thema specifiek: door op één van de tegels te klikken kunt u informatie vinden over de stand van zaken van een specifiek thema.

U vindt hier de nut en noodzaak van thema en gestelde doelstelling zoals geformuleerd in het uitvoeringsprogramma Biobased economy 2016 - 2018.

Daarnaast wordt kort omschreven wat de status is ten aanzien van het behalen van deze doelstelling.

3. Project specifiek: de verscheidende projecten per thema staan onder de knop *uitvoeringsacties*. Door één van de projecten aan te klikken vindt u informatie over het doel van het project, de betrokken partijen, financiering en het (tussentijdse) resultaat.

De projectfoto staat symbool voor de status van de projecten.

- Oranje stoplicht: het project wordt opgepakt in de periode 2018 - 2020.
- Rood stoplicht: het project is geannuleerd.
- Unieke foto: dit project is van start of afgerond.

Daarnaast is een video toegevoegd waarin de betrokken ondernemers, docenten en studenten spreken over hun ervaring met de biobased activiteiten.

Kijk hiervoor in de managementsamenvatting: Resultaten - kort & krachtig.

Resultaten - Kort & Krachtig

Status Biobased Projecten

In de periode september 2016 - september 2018 zijn er:

- 8 projecten afgerond;
- 8 projecten gestart;
- 2 nieuwe initiatieven ontplooid;
- 4 projecten geannuleerd.

Dit betekent dat de overige 30 projecten van het uitvoeringsprogramma Biobased economy, opgepakt worden in de periode 2018 - 2020. De uitvoering van gestarte en afgeronde projecten is gezamenlijk opgepakt met tientallen lokale en regionale bedrijven en organisaties, 5 kennisinstellingen en meer dan 30 studenten. Een greep uit de hoogtepunten:

Realisatie Applicatiecentrum Biocomposiet: lokale ondernemingen Buiteveld, Oenema, Panelen Holland, Dengo en Stichting DO! hebben gezamenlijk de intentie uitgesproken om een testcentrum te realiseren voor innovatieve biobased bouwmaterialen in Oosterwolde. Concreet levert dit project in de toekomst nieuwe banen en stageplaatsen voor studenten op. Daarnaast draagt het Applicatiecentrum bij aan de verduurzaming van de bouwsector.

Ontwikkeling Voedselbos te Nijeberkoop: gezamenlijk met stichting Boeren in het Bos is de haalbaarheid onderzocht voor het ontwikkelen van een Voedselbos. Deze natuurvriendelijke manier van voedselproductie zorgt enerzijds voor gezond voedsel en aan de andere kant voor een positief effect op de biodiversiteit. In dit project zijn uitdaging geïdentificeerd en overwonnen. Stichting Boeren in het Bos hebben middels dit project de basis kunnen leggen voor het ontwerp van het voedselbos en daarnaast budget verworven voor verdere realisatie van het project.

Natuurlijke koffiebeker LMM Recycling: LMM recycling ontwikkelt met behulp van dit biobased project een koffiebeker die naast recyclebaar ook gemaakt wordt van natuurlijke grondstoffen. Dit is een heuse "game changer" voor het bedrijf aangezien de huidige koffiebekers wel hergebruikt kunnen worden maar nog gemaakt worden uit fossiele grondstoffen.

Doelbereik

Gezamenlijk met ondernemers, onderwijs en overheid zijn er in deze periode:

- 9 projecten geïnitieerd omtrent duurzame landbouw en voedsel;
- 3 projecten die een duurzame bouwsector stimuleren en
- 6 projecten die duurzaamheid in de sector Recreatie en Toerisme initiëren.

Bekijk [hier](#) de film waarin ondernemers, docenten en studenten vertellen over hun ervaring met de biobased projecten.

Aandacht

Het programma Biobased economy en de bouw van het Biosintrum hebben landelijke de aandacht getrokken van bedrijven, kennisinstellingen en buurgemeenten. Daarnaast is de gemeente Ooststellingwerf tweemaal genomineerd voor landelijke duurzaamheidsprijzen:

- Duurzaam gebouwd (lees het persbericht [hier](#)!)
- ABN AMRO Awards.

Financiën

Belangrijkste bevindingen:

- Op 1 juli 2018 is van de €600.000 beschikbaar gestelde budget €420.325 uitgegeven.
- Het resterende bedrag voor het programma Biobased economy bedraagt €179.675

Financiële evaluatie Biobased economy 2016-2018		Beschikbaar gesteld (€)	Gerealiseerd (€)	Saldo (€)
Subsidies (t/m 1-7-2018)	Thema			
	Agro & Food	500.000	126.000	284.000
	Bouw & Materiaaltoepassingen	65.000		
	Recreatie & Toerisme	25.000		
Uitvoering (t/m 1-11-2-18)**		100.000	163.000	-63.000
Overige Goederen & Diensten			41.325	-41.325
Totale uitgave en saldo		600.000*	420.325	179.675
* Op basis van het uitvoeringsprogramma Biobased economy 2016-2020				
** Op basis van B&W advies 22 augustus 2017: sponsoring circulaire economy 5 oktober 2017				

Agro & Food - Instandhouding en verbetering bodemkwaliteit

Agro & Food - Instandhouding en verbetering bodemkwaliteit

Nut en Noodzaak

Om de biobased economy duurzaam te kunnen bedrijven is een blijvend goede bodemkwaliteit noodzakelijk. We zijn van onze bodem afhankelijk voor het verkrijgen van voedsel, maar ook voor de verbouw van gewassen die kunnen worden verwerkt tot biobased producten. De gemeente Ooststellingwerf beschikt over een goede uitgangssituatie voor deze gezonde bodemkwaliteit en wil deze waar mogelijk behouden en duurzaam in stand houden. Hiervoor is onderzoek nodig waarin bedrijven en onderwijsinstellingen de krachten bundelen.

Doelstelling 2020

Een actief kennisnetwerk van bedrijven en onderwijsinstellingen dat mede door middel van het Kenniscentrum Bodem een koploperspositie in Noord Nederland inneemt op het gebied van kennis over duurzaam bodembeheer en verbetering van de bodem. Bedrijven uit het kennisnetwerk zullen zich bij voorkeur geheel of gedeeltelijk gaan vestigen in Ooststellingwerf.

Status 2018

Het lectoraat Duurzaam Bodembeheer is geïnstalleerd en het Kenniscentrum Bodem is gevormd. Vanuit dit kenniscentrum worden projecten omtrent duurzaam bodembeheer aangejaagd en uitgevoerd. Het betreft zowel projecten in de gemeente Ooststellingwerf (Organische reststromen Ooststellingwerf) als op regionale schaal. Daarnaast is het lectoraat de aanjager voor het landelijke evenement '**Symphony of Soils**' wat in oktober 2018 georganiseerd wordt in Oosterwolde. Door middel van toonaangevende sprekers en interactieve sessies wordt het belang van de gezonde bodem voor de landbouwsector, en de biobased economy, benadrukt. In 2019 zal het lectoraat ook plaats gaan nemen in het Biosintrum.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties 2016-2017

Uitvoeringsacties

Instellen Kenniscentrum Bodem met een Lectoraat (AF01)

Doel:

Hogeschool van Hall Larenstein gaat een Lectoraat invullen dat de spil zal gaan vormen in het toekomstige Kenniscentrum Bodem. In dit centrum doen onderwijsinstellingen en bedrijven onderzoek naar bodemverbetering en voedselkwaliteit.

Actiehouder	Hogeschool Van Hall Larenstein
Betrokken	Ecostyle, HLB, Louis Bolk instituut, Aequator, Van Ieperen, Wetsus, LTO Noord, Bioclear earth en Gemeente Ooststellingwerf
Verwachte kosten	Eigen uren van betrokken partijen en kosten lectoraat
Bijdrage Gemeente	€ 25.000 per jaar gedurende 4 jaar
Resultaat	Lectoraat is geïnstalleerd met als resultaat: 1) netwerkvorming in de bodemsector; 2) regionale en landelijke belangstelling voor onze biobased projecten op het thema Agro & Food; 3) korte lijn naar nieuwste kennis omtrent verduurzaming landbouw en 4) nieuwe kansen voor projecten omtrent duurzaam bodembeheer in Ooststellingwerf.

Afgerond

Opzetten kennisnetwerk (AF02)

Doel

Het Lectoraat en het Kenniscentrum zetten een kennisnetwerk op tussen bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Dit betreft zowel de agrarische sector, de food sector als bedrijven die toeleverend of afnemend zijn van deze sectoren. Het onderwijs op MBO en HBO niveau zal nauw betrokken worden bij het opzetten en vormgeven van dit netwerk.

Actiehouder	Hogeschool Van Hall Larenstein
Betrokken	MKB Noord Nederland en daarbuiten werkzaam op het gebied van verbetering van bodem en voedselkwaliteit
Verwachte kosten	Eigen uren van bedrijven en onderwijs
Resultaat	Door middel van het lectoraat en het kenniscentrum zijn de volgende resultaten geboekt 1) netwerkvorming in de bodemsector op provinciale en nationale schaal; 2) regionale en landelijke belangstelling voor onze biobased projecten op het thema Agro & Food; 3) korte lijn naar nieuwste kennis omtrent verduurzaming landbouw en 4) nieuwe kansen voor projecten omtrent duurzaam bodembeheer in Ooststellingwerf.

Gestart

Organische reststromen Ooststellingwerf (AF03)

Doel

Door middel van toevoeging van organisch materiaal als afdekking i.c.m. kerende bodembewerking kan de bodemkwaliteit verbeterd worden. In dit project wordt onderzocht

- welke organische reststromen er vrij komen in de gemeente Ooststellingwerf;
- hoe deze reststroom middels compostering te verwaarden als bodemverbeteraar;
- wet & regelgeving omtrent het aanwenden van compost als agrariër en
- wat de businesscase is omtrent het lokaal composteren van deze reststromen.

Opmerking

Dit project is een samenvoeging van de projecten Proef Bodemverbetering (AF3); Inventarisatie reststromen Agrosector (AF8) en Inventarisatie groenafval (AF).

Actiehouder	Hogeschool van Hall Larenstein
Betrokken	Louis Bolk Instituut, Loonbedrijf "de Samenwerking" , Akkerbouw Loonbedrijf Graafstra Appelscha, Louis Bolk Instituut
Verwachte kosten	> € 50.000
Bijdrage Gemeente	€ 32.500
Resultaat	Dit project heeft opgeleverd: <ul style="list-style-type: none">• inzicht in de groene reststromen binnen de gemeente Ooststellingwerf: welk materiaal komt waar vrij, hoeveel, welke kwaliteit etc.• inzicht in de technieken die deze reststromen kunnen verwaarden tot bodemverbeteraars.• inzicht in de bodemkwaliteit bij een tiental boeren in de gemeente.• duidelijkheid over hoe de wet en regelgeving omtrent lokaal composteren van groene reststromen door agrariërs.• een businesscase waarbij de kosten en baten van lokale compostering uitgerekend zijn op basis van de groene reststromen in Ooststellingwerf. De bovengenoemde resultaten zijn de basis voor een pilot waarbij agrariër groene

	reststromen lokaal gaan composteren ter verbetering van de bodemgezondheid.
--	---

Afgerond

Haalbaarheidsonderzoek voedselbos (AF04)

Doel

Onderzoek naar de inzet Tamworth varkens ten behoeve van beheer en grondverbetering van gemengde bos en landbouwpercelen, waar tevens verbouw van biologische groente kan plaatsvinden.

Actiehouder	Boeren in het Bos
Betrokken	Hogeschool Van Hall Larenstein, Wageningen Universiteit en NHL-Stenden
Verwachte kosten	Eigen uren + externe advisering € 25.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Resultaat	<p>Gezamenlijk met stichting Boeren in het Bos is de haalbaarheid onderzocht voor het ontwikkelen van een Voedselbos. Deze natuurvriendelijke manier van voedselproductie zorgt enerzijds voor gezond voedsel en aan de andere kant voor een positief effect op de biodiversiteit. De behaalde resultaten van dit project zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Een geschikte locatie voor het voedselbos is geïdentificeerd en vastgelegd; • Afstemming van de betrokken partijen voor de realisatie van het voedselbos; • Een tiental studenten heeft in de praktijk onderzoek kunnen doen naar de ecologische, economische en sociale aspecten van het voedselbos in Ooststellingwerf; • Vervolg subsidie van de provincie om daadwerkelijk realisatie van het voedselbos in gang te zetten. <p>Daarnaast heeft dit project meerdere keren in de belangstelling van de pers gestaan. Kijk hiervoor op www.biosintrum.nl</p>

Afgerond

Extensivering landbouwgrond ihkv ruilverkaveling (AF05)

Doel

Gagelvenne heeft een model ontworpen waarin bij de verkoop van agrarische bedrijven grond wordt herverkeveld en tegelijkertijd 10% wordt omgevormd tot natuurgebied en/of maatschappelijke doelstellingen worden gerealiseerd. Een volgende stap is het oprichten van een groene grondruil coöperatie (Groene Grond Coöperatie) waarin deze gronden worden ondergebracht. Hierbij wordt de businesscase uitgewerkt en worden de ins- en outs van het op te richten groenfonds bepaald.

Actiehouder	Gagelvenne
Betrokken	De Werven Netwerk Notarissen, Rabobank, de provincie Friesland en Gemeente Ooststellingwerf
Verwachte kosten	Eigen uren + € 15.000
Bijdrage Gemeente	€ 15.000
Resultaat	De oprichting van de Groene Grond Coöperatie is het voornaamste resultaat van dit project. De GGC is nu volledig operationeel en klaar voor de eerste grondruil waarbij landbouw en natuurdoelstellingen samen worden gebracht. Kijk op www.biosintrum.nl voor het persbericht: de akte is getekend.

Afgerond

Biodiversiteit in agrarische bedrijfsvoering (AF06)

Doel

Meerjarige pilot gedeeltelijk weiland(en) omvormen ten behoeve van het bevorderen van meer biodiversiteit. Hiervan de effecten te monitoren zowel op het gebied van bodemkwaliteit als op het gebied van biodiversiteit, almede de praktische inpassing in de bedrijfsvoering.

Actiehouder	Cruydt-Hoeck
Betrokken	Gagelvenne met agrarische bedrijven, Hogeschool Van Hall Larenstein, Nordwin College
Verwachte kosten	Eigen uren + € 15.000
Bijdrage Gemeente	€ 15.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Praktijkproeven met zadenmengsels voor biodiversiteit in het openbaar groen (AF07)

Doel

Ontwikkeling van proef- en demovlakken voor praktijkproeven met zadenmengsels. Waarbij gekeken wordt naar de praktische toepasbaarheid, de effecten van zaaidichtheid, moment van zaaien en maaibeheer. Met als doel dat de groenbeheerders in het openbaar groen betere en effectievere bloemenweides kunnen aanleggen en beheren.

Actiehouder	Cruydt-Hoeck
Betrokken	Gemeente
Verwachte kosten:	Eigen uren + € 10.000
Bijdrage Gemeente :	€ 10.000
Resultaat	Gezamenlijk met Cruydt-Hoeck is een proefveld gerealiseerd waar gedurende 4 jaar geëxperimenteerd wordt met verschillende bloemenzadenmengsels en manieren van onderhoud. Op deze manier wordt er een bloemenmengsel ontwikkeld die optimaal is voor het stimuleren van de biodiversiteit in het openbaar groen. Daarnaast draagt dit project bij aan het ontwikkelen van de adviestak van Cruydt-Hoeck. De eerste opvallende resultaten zijn door Cruydt-Hoeck waargenomen.

Gestart

Agro & Food - Gebruik reststromen voor biobased producten

Agro & Food - Gebruik reststromen voor biobased producten

Nut en Noodzaak

Op dit moment is er nog maar beperkt inzicht in de reststromen die vrijkomen uit de landbouw en bosbouw en in andere biobased materials die beschikbaar zijn voor directe of indirecte toepassing binnen de gemeente. Er komt bermmaaisel vrij bij het beheer en onderhoud van de gemeente Ooststellingwerf, maar ook veel groenafval bij bijvoorbeeld het onderhoud van het Drents Friese Wold en andere natuurgebieden. Ook komen er reststoffen vrij bij de oogst in de akkerbouw. Deze reststromen kunnen mogelijk een toepassing krijgen in biobased producten, zoals plaatmateriaal of isolatiemateriaal.

Doelstelling 2020

Compleet inzicht in de mogelijkheden van de toepassing van biobased reststromen in de bouw en andere sectoren, waarbij voor meerdere reststromen nuttige toepassingen zijn gevonden op regionale schaal. Inzicht in de wijze waarop en mate waarin reststromen uit de agro- en food sector gebruikt kunnen worden als grondstof voor de vervaardiging van biobased producten.

Status 2018

Het project Organische Reststromen Ooststellingwerf heeft inzicht gegeven in de groene reststromen die er vrij komen in de gemeente. Deze data is gebruikt om te onderzoeken of deze reststromen kunnen dienen als groene bodemverbeteraar. Andere toepassingen voor deze reststromen zullen nader worden onderzocht in andere projecten.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties 2016-2017

Uitvoeringsacties

Inventarisatie afvalstromen agrosector ZO Fryslan (AF08)

Doel

Afval vrijkomend uit de agro sector zoals bermmaaisel en reststoffen uit de akkerbouw wordt geïnventariseerd en op toepasbaarheid in biobased producten onderzocht.

Actiehouder	Van Hall Larenstein
Betrokken	ABO Ooststellingwerf
Verwachte kosten	Eigen uren onderwijs en agrosector + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Opmerking	Dit project is samengevoegd met het project Organische reststromen Ooststellingwerf
Resultaat	Zie project Organische reststromen Ooststellingwerf

Afgerond

Inventarisatie groenafval (AF09)

Doel

Zowel bij de gemeente, staatsbosbeheer en binnen de huishoudens van de gemeente komt veel groenafval vrij. Geïnventariseerd wordt wat de omvang van deze stroom is en wat de mogelijke toepasbaarheid is. Staatsbosbeheer heeft al verschillende duurzame toepassingen. Mogelijkheden voor synergie worden onderzocht.

Opmerking

Dit project is samengevoegd met Proef Bodemverbetering (AF03) onder de titel: Organische reststromen Ooststellingwerf.

Kijk voor de resultaten op de projectpagina van Organische reststromen Ooststellingwerf (AF03)

Afgerond

Inventarisatie reststromen foodsector (AF10)

Doel

In Oosterwolde zijn enkele grote foodbedrijven aanwezig zoals BRF, Smilde Foods en Kraepelien & Holm. Nuttige toepassingen voor slib en andere reststromen binnen de regio worden in beeld gebracht.

Actiehouder	Van Hall Larenstein, Stenden Hogeschool
Betrokken	BRF, Smilde Foods, Kraepelien & Holm, Oenema
Verwachte kosten	Bedrijfsbijdrage, € 25.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Geannuleerd: bedrijven hadden op dit moment geen interesse in het onderzoek zoals opgesteld in het uitvoeringsprogramma BBE 2016-2020

Geannuleerd

Inventarisatie productiebehoefte bouwsector mbt biobased producten (AF11)

Doel

Analyse van de mogelijkheden die er nu al zijn voor biobased producten uit reststromen voor de bouw, prijsanalyse en de mogelijkheden die AF7, AF8 en AF9 opleveren voor productie op regionale schaal.

Actiehouder	NHL
Betrokken	Vertegenwoordiging Bouwsector Ooststellingwerf (Dengo, Oenema, Panelen Holland en Buiteveld)
Verwachte kosten	Eigen uren onderwijs en bouwsector
Status	Nog op te pakken. De eerste aanzet is gedaan in het project Applicatiecentrum Biocomposiet.

To-do

Onderzoek best practices (AF12)

Doel

Onderzoek naar succesvolle businesscases in Nederland en erbuiten van het gebruik van reststromen voor het vervaardigen van biobased materialen ten behoeve van toepassing in Ooststellingwerf.

Actiehouder	Van Hall Larenstein, Stenden Hogeschool, NHL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Onderzoek haalbaarheid opschaling biovergisting (AF13)

Doel

Onderzoek naar de mogelijkheid voor opschaling van biovergisting op regionale schaal in Ooststellingwerf waarbij technische, milieuhygiënische, maatschappelijke en juridische aspecten worden onderzocht op basis van inventarisatie reststromen en businesscase biovergister Makkinga.

Actiehouder	Bruunshoge
Betrokken	Van Hall Larenstein
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Gebruik van kaphout ten behoeve van tuinmeubelen en materialen (AF14)

Doel

RCN de Roggeberg laat regelmatig onderhoud uitvoeren op haar terreinen waarbij bruikbaar hout vrijkomt waarvan tuinproducten, zoals banken en hekken kunnen worden gemaakt. Ecowoods heeft interesse in afname van dit hout ten behoeve van haar productie. Onderzocht wordt hoe deze samenwerking kan worden geëffectueerd.

Actiehouder	Ecowoods
Betrokken	RCN De Roggeberg, Friesland College
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Geannuleerd: Ecowoods is niet meer gevestigd in de gemeente

Geannuleerd

Agro & Food - Verbouw ten behoeve van duurzame materialen

Agro & Food - Verbouw ten behoeve van duurzame materialen

Nut en Noodzaak

De regio heeft een inhaalslag te maken waar het gaat om de verbouw van gewassen ten behoeve van de directe productie voor materialen. In andere delen van Nederland wordt al volop geëxperimenteerd met hennep, vlas en olifantsgras. Welke gewassen verbouwd kunnen worden binnen de regio Zuidoost Fryslân moet inzichtelijk worden. Verbouw alleen is echter niet genoeg. Een biobased economy gaat ook uit van regionale zelfvoorziening waar mogelijk. Waar liggen kansen voor de toepassing van deze materialen binnen onze gemeente?

Doelstelling 2020

Verbouw van gewassen ten behoeve van de productie van duurzame materialen op ten minste 10 ha binnen de gemeente Ooststellingwerf en haar directe omgeving, waarbij er tevens toepassingen zijn gevonden voor de verwerking van deze materialen op maximaal Noord Nederlandse en waar mogelijk regionale schaal.

Status 2018

Het verbouwen van gewassen voor duurzame materialen zal van waarde zijn wanneer deze gewassen ook daadwerkelijk lokaal kunnen worden verwerkt. In de afgelopen periode zijn projecten opgestart, zoals het Applicatiecentrum Biocomposiet, die, wanneer volledig operationeel, de lokaal geproduceerde gewassen zal gaan gebruiken. Kortom, de vraag naar de verbouw van gewassen ten behoeve van biobased materialen wordt op dit moment gecreëerd. Vervolgens kunnen er pilots gestart worden met de verbouw van gewassen ten behoeve van duurzame materialen.

Uitvoeringacties

Uitvoeringsactie's 2016-2017

Uitvoeringsacties

Inventarisatie teelt kansrijke vezelrijke productiegewassen (AF15)

Doel

Op verschillende plaatsen in Nederland worden al volop gewassen geteeld zoals hennep en vlas ten behoeve van de productie van biobased materialen. De bodemgesteldheid en samenstelling wordt onderzocht om inzichtelijk te krijgen of en waar in de regio de bodem geschikt is voor deze verbouw. Hierbij wordt ook gekeken naar mogelijke verdienmodellen van deze verbouw.

Ook pilots zoals de kweek van lisdodde in Bûtefjild ten behoeve van o.a. plaatmateriaal worden onderzocht.

Actiehouder	Van Hall Larenstein, Nordwin College
Betrokken	ABO Ooststellingwerf, LTO Noord Milieufederatie, Friesland College
Verwachte kosten	Eigen uren en € 25.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Inventarisatie mogelijkheid verwerking productiegewassen in Oosterwolde en omgeving (AF16)

Doel

In navolging op AF15 wordt bij gebleken haalbaarheid in samenwerking met de bouwsector en andere geïnteresseerde partijen onderzocht wat de verwerkingsmogelijkheden voor deze producten zijn in Ooststellingwerf en welke schaal hiervoor idealiter benodigd is. Hierbij worden voorgenomen initiatieven zoals in Heerenveen meegenomen.

Actiehouder	Van Hal Larenstein, Nordwin College
Betrokken	Dengo, Panelen Holland, Buiteveld, Oenema
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Agro & Food - Versterking biologische landbouw

Agro & Food - Versterking biologische landbouw

Nut en Noodzaak

Ooststellingwerf heeft met Machandel één van de leidende bedrijven in biologische tuinbouwproducten in Nederland binnen haar grenzen. Toch vindt de teelt van haar producten grotendeels op grote afstand van Ooststellingwerf plaats. Dit terwijl biologische landbouw past binnen de strategie om te komen tot een biobased economy met duurzame en gezonde producten. Daarnaast sluit het aan bij de uitstraling van de gezonde en natuurlijke regio die de toeristisch-recreatieve sector binnen de gemeente nastreeft.

Doelstelling 2020

Verbouw van biologische tuinbouwproducten die voor verwerking worden afgezet binnen de regio en er mede voor zorgen dat de toeristisch-recreatieve sector binnen de gemeente voor 15% gebruik maakt van biologisch geteelde producten.

Status 2018

De stimulering van verbouw, verwerking en gebruik van biologische producten zal in de periode 2018-2020 opgepakt worden. Wel zijn er stappen gezet omtrent de productie, gebruik en verkoop van streekproducten: Project Proef Lokaal (RT4). Hoewel de streekproducten niet altijd het keurmerk 'biologisch' dragen, dragen deze producten bij aan de duurzame voedselproductie in de gemeente Ooststellingwerf. Het project Proef Lokaal kan dan ook gezien worden aan de opmaat voor de stimulering van de productie en verbouw van biologische producten.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties 2016-2017

Uitvoeringsacties

Inventarisatie mogelijkheden verbouw biologische producten (AF17)

Doel

Op dit moment worden er binnen de regio woudbonen verbouwd die door Machandel worden afgenomen. De vraag is groter dan het aanbod. Daarnaast kunnen mogelijk andere biologische producten worden verbouwd. De bodemgeschiktheid dient hiervoor te worden onderzocht, evenals de mogelijk afzet aan bijvoorbeeld Machandel of aan streeksupermarkten.

Actiehouder	Machandel
Betrokken	Van Hall Larenstein
Verwachte kosten	Eigen uren + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Inventarisatie meerwaarde en mogelijkheden gebruik van biologische streekproducten in de toeristische sector (AF18)

Doel

Verschillende bedrijven, zoals RCN De Roggeberg, hebben aangegeven meerwaarde te zien in de verkoop van biologische streekproducten. Geïnterviewd wordt of deze vraag breed gedragen is en wat de productiemogelijkheden en afzetkanalen zijn binnen de gemeente en breder binnen de regio.

Actiehouder	Stenden Hogeschool
Betrokken	RCN De Roggeberg, Recron, Friesland College
Verwachte kosten	Eigen uren + € 1.500
Bijdrage Gemeente	€ 1.500
Opmerking	Deze onderzoeksvraag wordt meegenomen in het project Proef Lokaal! (RT04).

Gestart

Inventarisatie kosten baten omschakeling naar bio (AF19)

Doel

De omschakeling van reguliere landbouw naar gecertificeerde biologische landbouw kost tijd en geld. Wat zijn precies de voorwaarden, de kosten en (op basis van AF17) welke bedrijven hebben interesse?

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	LTO Noord, ABO Ooststellingwerf, SKAL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Bouw & Materiaaltoepassingen - Toepassingen in de gemeentelijke projecten

Bouw & Materiaaltoepassingen - Toepassingen in de gemeentelijke projecten

Nut en Noodzaak

De gemeente wil nadrukkelijk het voortouw nemen bij de bredere toepassing van biobased producten in de bouw. Hiervoor heeft zij verschillende instrumenten die zij wil gaan toepassen in het kader van haar vergunningverlenende en aanbestedende rol. Hierbij wil zij stimuleren, faciliteren en initiëren en vooral niet belemmerend werken. Uiteindelijk moet dit er wel toe leiden dat bij projecten die in opdracht van de gemeente worden uitgevoerd meer biobased materialen worden gebruikt.

Doelstelling 2020

Het stimuleren van de toepassing van biobased producten in gemeentelijke projecten die in haar opdracht worden uitgevoerd, daar waar er biobased varianten voor handen zijn die van een vergelijkbare kwaliteit en marktconforme prijs zijn. Waar dit door de gemeente wordt gewenst, zullen deze materialen in aanbestedingen en opdrachten worden voorgeschreven.

Status 2018

De bouw van het Biosintrum is hét voorbeeld voor het gebruik van biobased materialen. Betrokken bedrijven worden uitgedaagd verder te kijken dan de regulier gebruikte materialen. En met succes! Het centrum zal bestaan uit 80% biobased materiaal. De bouw van het Biosintrum geeft input voor de overige projecten die biobased producten willen stimuleren bij gemeentelijke projecten. Deze zullen in de periode 2018-2020 worden uitgevoerd.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Pilot stimulering biobased materialen in vergunningprocedures (B01)

Doel

De gemeente overlegt als bevoegd gezag met initiatiefnemers over vergunningaanvragen inzake bouwprojecten. De gemeente wil onderzoeken of en op welke wijze door haar ambtenaren in het vergunningproces biobased materialen onder de aandacht van initiatiefnemers kunnen worden gebracht, voor zover dit nog niet het geval is.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	NHL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Pilot invoering biobased producten in bouw en infra aanbestedingen gemeente (B02)

De gemeente inventariseert de mogelijkheden die biobased materialen hebben in de door haar uit te schrijven aanbestedingen en opdrachten. Op basis van deze inventarisatie stelt de gemeente een groslijst samen van biobased producten die bij voorkeur toegepast gaan worden in gemeentelijke projecten.

Actiehoude	Gemeente
Betrokken	NHL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Verkenning mogelijkheden voorschrijven biobased materialen in nieuwe omgevingswet (B03)

Doel

In 2018 treedt de nieuwe omgevingswet in werking en vervangen omgevingsplannen de huidige bestemmingsplannen. Onderzocht wordt op welke wijze de principes van de biobased economy een plek kunnen krijgen in deze nieuwe omgevingsplannen en op welke wijze de gemeente regels hieromtrent kan en wil vastleggen.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Externe adviseurs, NHL
Verwachte kosten	Eigen uren + € 25.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Realisatie Biosintrum binnen de gemeente (B04)

Doel

De gemeente werkt al bijna 2 jaar aan de voorbereiding van het Biosintrum. Inmiddels zijn 5 onderwijspartijen aangehaakt, gaan ten minste 15 bedrijven actief participeren in het concept en ruimten huren in het gebouw en zijn de gesprekken met de provincie Fryslân en de externe financiers in een vergevorderd stadium. De start realisatie is beoogd begin 2017. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. De onderwijsinstellingen krijgen de mogelijkheid te participeren in het ontwikkelproces, kunnen kennis inbrengen en kennis halen. Lokale bouwbedrijven zullen eveneens betrokken worden, zowel bij de voorbereiding als bij de uitvoering. Het gebouw gaat gerealiseerd worden op Ecommunitypark. Ten behoeve van de toepassing van gerecyclede materialen in de bouw en interieur van Biosintrum zal Omrin worden betrokken.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Provincie Fryslan, onderwijsinstellingen, lokale bouwbedrijven, Omrin, Ecommunitypark en externe financier
Status	Volg de bouw van het Biosintrum op www.biosintrum.nl

Gestart

Pilot toepassing leemsteen en/of leem in gemeentelijke projecten (B05)

Doel

Binnen de gemeente is er een grote hoeveelheid leem aanwezig welke soms vrij komt bij bijvoorbeeld ontgravingen of infrastructurele werken. Leem is te gebruiken als bouw materiaal of als afwerkingsmateriaal voor binnenmuren. Geïnventariseerd wordt wat de mogelijkheden en voor- en nadelen zijn en hoeveel leem potentieel voor handen is. Waar mogelijk wordt leem in een gemeentelijk bouwproject toegepast.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	NHL, Friesland College
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Nieuw: Gemeentetuin op de schop

Doel

De gemeentetuin gaat op de schop! We gaan gezamenlijk met Bewonerscommissie BOON, kinderen van OBS de Toekan, het Stellingwerf College, Stenden Hogeschool en raadsleden aan de slag met het inrichten van de gemeentetuin

Actiehouder	Buitendienst Gemeente
Betrokken	Bewonerscommissie BOON, kinderen van OBS de Toekan, het Stellingwerf College, Stenden Hogeschool, De Enk en raadsleden Ooststellingwerf
Bijdrage Gemeente	n.t.b
Resultaat	<p>Gezamenlijk met alle betrokkenen is gewerkt aan de invulling van de nieuwe gemeentetuin (lees hier het persbericht). Dit heeft geresulteerd in een tuin die niet alleen mooi is maar ook functioneel en herkenbaar is voor de gemeente Ooststellingwerf. De betrokken partijen hebben besloten om de volgende thema's in de tuin te verwerken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duurzaamheid • Sport & Ontspanning • Trouwen • Educatie <p>Deze inspiratiesessies zijn de basis geweest voor het ontwerp van de nieuwe tuin gemaakt door Ontwerpbureau de Enk. Op dit moment worden alle vergunning in orde gemaakt en het voorwerk voor de realisatie van de tuin in gang gezet. Ook bij de aanleg van de nieuwe tuin zal samengewerkt worden met lokale ondernemers en studenten.</p>

Gestart

Bouw & Materiaaltoepassingen - Introduceren van de ketenbenadering

Bouw & Materiaaltoepassingen - Introduceren van de ketenbenadering

Nut en Noodzaak

De introductie van biobased materials in Nederland gaat nog langzaam. Dit komt mede doordat de keten van verbouw of productie van grondstoffen, de verwerking tot halffabricaten en de toepassing in eindproducten in de bouw vaak niet goed is georganiseerd. Er is geen goed inzicht in vraag en aanbod en geen zicht op de vragen die er in de markt zijn met betrekking tot de toepassing van deze producten. Binnen de gemeente Ooststellingwerf moeten de verschillende schakels in de keten met elkaar in verband worden gebracht om zodoende een duurzame ketenbenadering op gang te brengen met bij voorkeur regionale grondstoffen.

Doelstelling 2020

Structureel inzicht binnen de agro- en foodsector en de bouw in de materialen die beschikbaar zijn vanuit de landbouw en voedingsmiddelenindustrie en de behoefte die er binnen de bouwkolom en andere bedrijfstakken is aan biobased materials en restproducten. In het Applicatiecentrum zullen producten en materialen worden getest en ontwikkeld in een brede samenwerking tussen bedrijfsleven en onderwijs.

Status 2018

Het project Applicatiecentrum Biocomposiet heeft inzicht gegeven in de vraag een aanbod omtrent biobased bouwmaterialen. Hoewel de vraag naar deze innovatieve materialen groter wordt, blijkt dat de productie van deze materialen een uitdaging te zijn. De betrokken lokale ondernemers bij dit project zien een kans om in dit speelveld een rol te spelen middels het opzetten van een Applicatiecentrum.

In de periode 2018-2020 wordt de markt van biobased bouwmaterialen en de eventuele kansen en uitdagingen verder in kaart gebracht.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties 2016-2017

Uitvoeringsacties

Applicatiecentrum Biobased Composiet (B06)

Doel

4 bedrijven uit Oosterwolde hebben samen met TCNN het initiatief genomen om een Applicatiecentrum op te richten.

De partijen die het Applicatiecentrum opzetten zullen ook actief betrokken worden bij het project: Organische reststromen Ooststellingwerf.

Actiehouder	TCNN
Betrokken	Dengo, Oenema, Panelen Holland en Buiteveld en Stichting DO!
Verwachte kosten	Eigen uren bedrijven + € 50.000
Bijdrage Gemeente	€ 50.000
Resultaat	<p>Het onderzoek van TCNN heeft de betrokken bedrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzicht gegeven in de markt omtrent biobased bouwmaterialen. • Inzicht gegeven in het netwerk omtrent biobased bouwmaterialen: er zijn waardevolle externe contacten gelegd. • Een businesscase ontwikkeld voor het realiseren van een Applicatiecentrum in Oosterwolde voor het testen van biobased bouw materiaal. <p>De lokale bedrijven zien dit project als goede basis voor het verder ontwikkelen en realiseren van</p>

het Applicatiecentrum.
Zowel de bijbehorende financiële, praktische als procesmatige stappen zijn gedefinieerd.
Daarnaast hebben de betrokken partijen de handschoen opgepakt om een intentieverklaring te tekenen voor het ontwikkelen van het Applicatiecentrum Biocomposiet.

Afgerond

Groen en houtafval gemeente, SBB en bedrijven in biobased producten binnen de bouw (B07)

Doel

Onderzoek binnen het Applicatiecentrum naar de toepasbaarheid van deze materialen in bouwmaterialen.

Actiehouder	Applicatiecentrum
Betrokken	Deelnemers Applicatiecentrum, Gemeente, SBB, Schaafsma Zand en Grind, Stenden Hogeschool, NHL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken. Dit zal plaatsvinden na de daadwerkelijke realisatie van het Applicatiecentrum Biocomposiet.

To-do

Onderzoek duurzame bouwmaterialen (B08)

Doel

Het Applicatiecentrum zal daarnaast in samenwerking met onderwijs en andere kenniscentra in Nederland enkele belangrijke onderzoeken oppakken zoals de vervanging van asbestdaken in de landbouw door biocomposieten en de vervanging van PUR door bioschuim. Tevens wordt de haalbaarheid onderzocht.

Actiehouder	Applicatiecentrum
Betrokken	Onderwijs, ABO Ooststellingwerf, Stenden Hogeschool, Van Hall Larenstein, NHL
Verwachte kosten	Eigen uren + € 30.000
Bijdrage Gemeente	€ 30.000
Status	Nog op te pakken. Dit zal plaatsvinden na de daadwerkelijke realisatie van het Applicatiecentrum Biocomposiet.

To-do

Ketenoverleg woningcorporaties en bouwers (B09)

Doel

De gemeente maakt reguliere prestatieafspraken met de corporatiesector. In deze overleggen zal nadrukkelijk de participatie worden gevraagd van de corporatiesector om biobased materials te gaan toepassen bij nieuwbouw en renovatie. De corporatiesector wordt gevraagd om te komen met een inventarisatie van de mogelijkheden en toetsing van de haalbaarheid.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Corporatiesector, vertegenwoordiging bouwsector Ooststellingwerf, NHL

Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Biobased plastic voor de landbouw (B10)

Doel

OPI (Oosterwolde Plastics Industry) heeft een landbouwplastic ontwikkeld dat dient als afdek materiaal en na een half jaar afbreekt in onschadelijk materiaal. De toepassing en afzet binnen de agrarische sector in Ooststellingwerf en Noord Nederland wordt onderzocht.

Actiehouder	OPI
Betrokken	Bedrijven aangesloten bij de ABO Ooststellingwerf, LTO Noord, Van Hall Larenstein
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Toepassing resthout als vervanging voor gasgestookte productie (B11)

Doel

Houtdrogerij Friesland heeft afvalhout dat geschikt is als brandstof voor houtgestookte installaties die als mogelijke vervanging kunnen dienen voor gasgestookte installaties. Kraepelien & Holm wil op haar productielocatie de mogelijkheden laten onderzoeken. Daarnaast worden de mogelijkheden voor opschaling naar andere bedrijven en grotere gebieden onderzocht.

Actiehouder	Houtdrogerij Friesland
Betrokken	Kraepelien & Holm, onderwijs, onderzoeksbureau, NHL
Verwachte kosten	Bedrijfsbijdrage, eigen uren + € 20.000
Bijdrage Gemeente	€ 20.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Biobased plastic 2.0 (B12)

Doel

1. Limm recycling zamelt de door haar verkochte koffiebekers in en zorgt ervoor dat deze worden hergebruikt tot plasticproducten voor o.a. tuincentra. Vooraan in de keten zijn nog steeds grondstoffen nodig die niet vervangbaar zijn. Daarom doen Wageningen UR, Stenden Hogeschool en andere partijen onderzoek naar PHA (PolyHydroxyAlkanoaten, bioplastics waarbij micro-organismen een belangrijke rol spelen). Limm wil hierbij aanhaken en onderzoeken of deze plastic goed genoeg zijn voor haar bekens.
2. Daarnaast wil zij onderzoeken of plastic bekens uit rioolslib net als in andere landen op de markt toegelaten kunnen worden. Daarnaast wordt onderzocht of gebruik van beker tot beker kan.
3. SPiTS gebruikt in haar verpakkingsproces vele duizenden plastic potten die na gebruik op de afvalberg belanden. SPiTS is geïnteresseerd om onderzoek te laten doen naar de mogelijkheden om deze potten te laten vervaardigen van biobased plastic.
4. Allspan Animal Bedding gebruikt jaarlijks 3.000.000 m² plastic aan verpakkingsmateriaal voor haar producten. Zij is geïnteresseerd om te laten onderzoeken of dit materiaal vervangen kan worden door een biobased variant.

5. Staatsbosbeheer gebruikt nu nog landelijk gezien plastic voor bewegwijzeringsborden. Onderzocht gaat worden of deze borden met behulp van een showcase bij bijvoorbeeld het bezoekerscentrum of in het Drents-Friese Woud stapsgewijs landelijk kunnen worden vervangen.

	Punt 1
Actiehouder	Limm Recycling
Betrokken	Stenden Hogeschool, Wageningen UR, Onderzoekbureau
Verwachte kosten	Bedrijfsbijdrage eigen uren + € 25.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Gestart
Resultaat	Limm Recycling heeft met behulp van dit biobased project een koffiebeker ontwikkeld die naast recyclebaar ook gemaakt wordt van natuurlijke grondstoffen. Dit is een heuse "game changer" voor het bedrijf aangezien de huidige koffiebekers wel hergebruikt kunnen worden maar nog gemaakt worden uit fossiele grondstoffen.

	Punt 2	Punt 3	Punt 4	Punt 5
Actiehouder	Limm recycling	SPiTS	Allsan Animal Bedding	Staatsbosbeheer
Betrokken	Stenden Hogeschool, Van Hall Larenstein (grondstof)	Stenden Hogeschool	OPI en Stenden Hogeschool	Stenden Hogeschool
Verwachte kosten	Eigen uren + € 25.000	Eigen uren + € 10.000	Bedrijfsbijdrage en eigen uren + € 10.000	Eigen uren
Bijdrage Gemeente	€ 25.000	€ 10.000	€ 10.000	
Status	Nog op te pakken			

Bouw & Materiaaltoepassingen - Informatievoorziening biobased materialen

Bouw & Materiaaltoepassingen - Informatievoorziening biobased materialen

Nut en Noodzaak

Er wordt in Nederland en daarbuiten al jarenlang volop onderzoek gedaan naar biobased bouwmaterialen. Deze kennis wordt ontsloten middels websites en brochures, maar is over het algemeen nog niet bij iedereen bekend en gemakkelijk toegankelijk. Dit helpt de bouwsector niet om de overstap te maken naar een breder gebruik van biobased materialen. In alle gesprekken die zijn gevoerd bij het opstellen van de Beleidsvisie en dit Uitvoeringsprogramma komt dit gebrek aan gemakkelijk toegankelijke informatie naar voren. De onbekendheid leidt bij veel partijen tot de mening dat biobased per definitie duurder is en daarom onhaalbaar in haar toepassingen.

Doelstelling 2020

Breed inzicht in de mogelijkheden van de toepassing van biobased materials in de bouw, inclusief een inzicht in de (meer)kosten van deze materialen. Op basis van verkregen inzicht waar mogelijk een brede toepassing van biobased materialen en grondstoffen in de bouw en haar producten binnen de gemeente.

Status 2018

Zowel bij de bouw van het Biosintrum als het project Applicatiecentrum blijkt dat een alomvattend overzicht van biobased bouwmaterialen (nog) niet bestaat.

Bedrijven moeten dus zelf op zoek naar de mogelijkheden en gebruiksaanwijzing van deze bouwmaterialen.

Door de biobased projecten in de gemeente wordt actief bijgedragen aan de lokale kennisontwikkeling omtrent het produceren en het gebruik van deze innovatieve bouwmaterialen.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Inventarisatie biobased materials in de bouw (B13)

Doel

Inventarisatie van beschikbare materialen en producten voor de bouw en inrichting van gebouwen. Hierbij worden tevens voorbeeldprojecten gegeven en wordt een kostenvergelijking gemaakt.

Bestaande labels zoals GreenWorks van Raab Kärcher worden hier bij betrokken.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	NHL, Bouwbedrijven Ooststellingwerf
Verwachte kosten	Eigen uren + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Beschikbaar stellen informatie biobased bouwen voor de bouwsector binnen de gemeente (B14)**Doel**

Informatievoorziening van de bouwsector, waarbij op periodieke wijze updates worden verzorgd.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Friesland College, Stenden Hogeschool
Verwachte kosten	Eigen uren + € 5.000
Bijdrage Gemeente	€ 5.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Inventarisatie best practices ten behoeve van directe toepassing in Ooststellingwerf (B15)**Doel**

Op basis van B9 zal door de gemeente in samenwerking met de bouwsector en corporatiesector worden gezocht naar best practices die op korte termijn zijn toe te passen binnen de gemeente.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Bouwsector en corporaties, NHL
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Nieuw: Landgoed Boschhoeve 2.0**Doel**

Na ca. 100 jaar is de Boschhoeve wel toe aan vernieuwing. Hiervoor hebben we de hulp ingeroepen van de Gemeente Ooststellingwerf, NHL uit Leeuwarden en de hogeschool Stenden.

Actiehouder	Familie Deknatel (eigenaren Landgoed De Boschhoeve)
Betrokken	NHL-Stenden (opleiding hotelschool en bouwkunde) en de Gemeente
Bijdrage Gemeente	Uren
Resultaat	Studenten Sustainable Hospitality (duurzame gastvrijheid) hebben onderzocht welke nieuwe duurzame verdienmodellen er ontwikkeld kunnen worden op en met landgoed de Boschhoeve. Vervolgens heeft een studente bouwkunde van NHL-Stenden onderzoek gedaan naar de renovatie van de gelede boerderij van het landgoed die nodig is om de mogelijke nieuwe activiteiten te herbergen. Hierbij heeft zij met name gefocust op het gebruik van biobased isolatiemateriaal. Beide studentprojecten hebben de basis gelegd voor het toekomstplan die de eigenaren voor landgoed de Boschhoeve op gaan stellen.

Nieuw

Recreatie & Toerisme - Kennisontsluiting voor de recreatieve sector

Recreatie & Toerisme - Kennisontsluiting voor de recreatieve sector

Nut en Noodzaak

Ook in de toeristisch-recreatieve sector is ontsluiting van kennis noodzakelijk. De afgelopen jaren zijn er naast biobased bouwmaterialen voor vakantiewoningen ook grote stappen gezet in de ontwikkeling van biobased interieur voor vakantiewoningen, al dan niet gemaakt uit restafval uit de agro- en foodsector. Binnen de gemeente Ooststellingwerf is de kennis over de mogelijkheden van de toepassing van deze materialen nog beperkt, ook al wordt de meerwaarde ervan, qua duurzaamheid maar ook qua commercialiteit onderschreven. Hoog tijd om gezamenlijk dit inzicht te verwerven en Ooststellingwerf als duurzaam toeristisch- recreatief gebied op de kaart te zetten.

Doelstelling 2020

Een goed inzicht in de mogelijkheden van biobased materialen en producten voor de toeristisch recreatieve sector in Ooststellingwerf.

Status 2018

In de periode 2016-2018 is ingezet op biobased materialen in de vorm van streekproducten voor de toeristische sector. Het project Proef Lokaal! maakt het mogelijk dat 6 lokale restaurateurs leren over de inkoop, bereiding en verkoop van lokaal geproduceerd voedsel. Studenten van NHL-Stenden doen onderzoek naar de lokale productie, logistiek en sales van de streekproducten in de regio Ooststellingwerf.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties

Inventarisatie interieur producten en best practices toepassingen biobased materials in de toeristische-recreatieve sector (RT01)

Doel

Er wordt een overzicht gemaakt van biobased producten en materialen die nodig zijn voor de inrichting van toeristisch recreatieve accommodaties.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Vertegenwoordiging toeristisch-recreatieve sector, Stenden Hogeschool, NHL, Friesland College
Verwachte kosten	Eiegen uren + € 15.000
Bijdrage Gemeente	€ 15.000
Status	Nog op te pakken. Dit project kan gecombineerd worden met RT05. In dit project worden biobased vakantiewoningen voor RCN de Roggeberg ontwikkeld.

To-do

Onderzoek bereidheid gebruik biobased producten in toeristisch-recreatieve sector (RT02)

Doel

Studenten onderzoeken bij de recreatieondernemers in Ooststellingwerf in welke mate zij bereid zijn om te gaan werken met biobased producten en/of accommodaties.

Actiehouder	Stenden Hogeschool
Betrokken	Recreatieondernemers
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Deze onderzoeksvraag wordt uitgezet in het project Proef Lokaal! (RT 04). De vraag wordt hier gespecificeerd op lokaal geproduceerd voedsel.

Gestart

Opzetten samenwerkings-platform inzake kennisuitwisseling en benutten schaalvoordelen regio (RT03)

Doel

De gemeente zal het voortouw nemen om samen met geïnteresseerde partijen een platform op te zetten dat qua schaal kan helpen bij de inkoop van biobased interieur.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Vertegenwoordiging toeristisch-recreatieve sector, Stenden Hogeschool
Verwachte kosten	Eigen uren
Status	Nog op te pakken

To-do

Proef Lokaal! (RT04)

Doel

In samenwerking met Stenden Hogeschool worden de mogelijkheden voor het indienen van deze aanvraag verkend die betrekking heeft op het trainen van 5 tot 10 horecaondernemers om met streekproducten en seizoensgebonden producten te werken inclusief de logistiek hieromtrent.

Actiehouder	Gemeente en Stenden Hogeschool
Betrokken	Het Volle Leven, Het Wittehuis, Lunia, Hof van Oldeberkoop, Boszicht en Eten en Drinken Le Coq
Verwachte kosten	> € 50.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Tussentijdse resultaten	Studenten van NHL-Stenden hebben onderzocht welke streekproducten er in de regio geproduceerd worden. Dit heeft geresulteerd in de "streekproducten kalender": welk product kan op welk moment van het jaar afgenomen worden. Deze resultaten zijn gedeeld met de betrokken restaurateurs die op deze manier inzicht krijgen in de mogelijkheden omtrent streekproducten. Ook de Leeuwarder Courant heeft oren naar het project Proef Lokaal!: lees het hier.

gemeente

ooststellingwerf

Kijk voor persberichten en achtergrondinformatie op www.biosintrum.nl

Gestart

Recreatie & Toerisme - Biobased accommodaties

Biobased accommodaties

Nut en Noodzaak

De eerste voorbeelden van biobased vakantiewoningen in Nederland zijn er al. Als de sector Ooststellingwerf wil profileren als duurzame en gezonde gemeente dan kan zij niet achter blijven bij de introductie van deze materialen op en in haar accommodaties. Natuurlijk zal e.e.a. afhangen met investeringsmomenten en afschrijvingstermijnen. De producten zijn er echter. Zo gauw de mogelijkheden ervan in beeld zijn gebracht moet waar mogelijk gekomen worden tot een stapsgewijze introductie ervan.

Complete biobased vakantiewoningen en hotels zijn er nog niet. Wel wordt er steeds vaker en verder geëxperimenteerd waarbij ook de bekendere architecten deze materialen steeds vaker gebruiken en de grotere bouwbedrijven en gemeenten zich niet onbetuigd laten. Dit roept om navolging binnen de bouwsector in Ooststellingwerf, waarbij de recreatieve sector zich kan opwerpen als pilotsector om samen de mogelijkheden om te komen tot unieke producten met een bijzondere beleving te verkennen.

Doelstelling 2020

10 gerealiseerde pilots waarbij biobased producten zijn toegepast in de realisatie en/of inrichting van accommodaties, wat er toe heeft geleid dat er bij de sector binnen de gemeente een breed inzicht en een positieve houding is met betrekking tot de verdere toepassing van deze materialen en producten.

Status 2018

Op dit moment wordt voorwerk verricht om het project Biobased Vakantiewoningen te starten. Dit project heeft als resultaat dat er biobased vakantiewoningen ontworpen en gerealiseerd worden in samenwerking met RCN de Roggeberg, onderwijs, bouwbedrijven en de gemeente.

Daarnaast heeft De Jongens van Outdoor haar interieur voor de nieuwe locatie op de boerenstreek op een duurzame manier gebouwd. Namelijk van hout uit het achterliggende Drents-Friese Wold. Deze projecten dragen actief bij aan de bekendheid en acceptatie van biobased bouwmaterialen

Uitvoeringsacties

Recreatie & Toerisme - Biobased accommodaties

Uitvoeringsacties

Gebruik biobased materialen bij bouw vakantiewoningen (RT05)

RCN De Roggeberg heeft zich opgeworpen om samen met de bouwsector in Ooststellingwerf op haar park een vakantiewoning te ontwikkelen die zo duurzaam en biobased mogelijk is. Bij gebleken succes, ook commercieel gezien, zal de pilot worden opgeschaald binnen het recreatiepark.

Actiehouder	RCN De Roggeberg
Betrokken	NHL, Bouwbedrijven Ooststellingwerf
Vetwachte kosten :	Eigen uren + € 100.000
Bijdrage Gemeente ,:	€ 50.000
Status	Op dit moment wordt er gewerkt aan het realiseren van een aanrijroute voor het beoogde perceel van de biobased vakantiewoningen. Na de realisatie van de weg zal gefocust worden op het ontwerpen en bouwen van deze innovatieve vakantiewoningen in samenwerking met RCN de Roggeberg, onderwijs en de gemeente.

Gestart

Biobased materiaal tenten (RT06)

Doel

Boscamping Appelscha heeft dit seizoen een eerste pilot lopen met vakantietenten als aanvulling op het verblijven in huisjes of stacaravans. Deze tenten zijn nu nog gemaakt van kunststof i.p.v. katoen, vanwege de gevoeligheid voor vertering van het materiaal onder bomen. Samen met het onderwijs wil zij de mogelijkheden onderzoeken om biobased materiaal te gebruiken als materiaal om deze tenten van te vervaardigen.

Actiehouder	Boscamping Appelscha
Betrokken	Stenden Hogeschool
Verwachte kosten	Eigen uren + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Status	Geannuleerd. Op dit moment is er geen interesse bij Boscamping Appelscha om dit project te starten.

Geannuleerd

Prijsvraag Biobased overkapping Bosberg Foodbar (RT07)

Doel

Sinds dit seizoen is Bosberg Foodbar actief met natuurlijke en gezonde producten en biologisch afbreekbare / gerecyclede verpakkingen. Vanwege het succes wil zij uitbreiden en ook 's buiten het zomerseizoen openen. Hiervoor dient er een uitbreiding te worden gemaakt op het huidige gebouw. Studenten van onderwijsinstellingen worden uitgenodigd om met het winnende concept & ontwerp te komen.

Actiehouder	Bosberg Foodbar & Gemeente
Betrokken	NHL, Friesland College
Verwachte kosten	Eigen uren, prijsvraag: € 10.000, Realisatiebijdrage : maximaal € 20.000
Bijdrage Gemeente	€ 30.000
Status	Geannuleerd.

Geannuleerd

Pilots duurzaam interieur (RT08)

Doel

1. RCN De Roggeberg zal in overleg met de gemeente komen tot een pilotinrichting van één van haar vakantiewoningen met een biobased interieur, waarbij wordt gestreefd naar een 100% biobased inrichting.
2. Ook de Jongens van Outdoor zullen hun nieuwe locatie zoveel mogelijk voorzien van een biobased inrichting.

	Punt 1	Punt 2
Actiehouder	RCN De Roggeberg	De Jongens van Outdoor

Betrokken	Stenden Hogeschool en Friesland College	
Verwachte kosten	Eigen investering + € 10.000	Eigen investering + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000	€ 10.000
Status	Wordt opgepakt in combinatie met de biobased vakantiewoningen (RT05)	Afgerond. Bekijk het persbericht hier!

Afgerond

Biobased materials in recreatieproducten (RT09)

Doel

De mogelijkheden in de toepassing van biobased plastics worden steeds groter. De Jongens van Outdoor willen samen met het onderwijs onderzoek laten doen naar het ontwikkelen van de eerste biobased kano's in Nederland.

Actiehouder	De Jongens van Outdoor
Betrokken	Stenden Hogeschool, Friesland College
Verwachte kosten	Onderwijskosten Stenden
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Recreatie & Toerisme - Informatie en educatie voor recreanten

Recreatie & Toerisme - Informatie en educatie voor recreanten

Nut en Noodzaak

Biobased producten geven over het algemeen een goed gevoel in de maatschappij. Dit gevoel is waar mogelijk nog groter bij de recreanten die de regio bezoeken en op zoek zijn naar een natuurlijke omgeving en beleving. In samenhang met verschillende andere acties in dit Uitvoeringsprogramma wil de gemeente samen met de bij deze acties betrokken partijen spraakmakende voorbeelden en successen communiceren. Op deze wijze wordt de recreanten een extra beleving gegeven en helpt deze communicatie mee aan het versterken van het positieve imago van de regio Zuid Oost Fryslân in het algemeen en Ooststellingwerf in het bijzonder.

Doelstelling 2020

Structurele informatie- en educatievoorziening aan toeristen en recreanten door de toeristisch recreatieve sector en de gemeente, in samenwerking met de andere actoren die betrokken zijn bij het realiseren van de biobased economy in Ooststellingwerf.

Status 2018

In de periode 2016-2018 zijn meerdere spraakmakende voorbeelden van ondernemers en studenten gedeeld via www.biosintrum.nl.

Via deze website worden ook de toekomstige succesverhalen en overige informatie over de biobased activiteiten gedeeld.

Uitvoeringsacties

Uitvoeringsacties 2017-2017

Uitvoeringsacties

Samenstelling informatie- en educatiepakketen en routes & storytelling biobased economy (RT10)

Doel

Samen met het onderwijs zal de gemeente de duurzame en biobased hoogtepunten binnen de gemeente op de kaart zetten en deze integreren in toeristische informatiepakketten.

Daarnaast zal de bredere 'storytelling' naar de recreant binnen Ooststellingwerf worden uitgewerkt.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Stenden Hogeschool, Van Hall Larenstein, IVN
Verwachte kosten	Eigen uren + € 5.000
Bijdrage Gemeente	€ 5.000
Status	Dit project komt het best tot zijn recht in de periode 2019-2020. Dan zullen nog meer spraakmakende projecten afgerond zijn waarover gecommuniceerd kan worden.

To-do

Inventarisatie van de mogelijkheden om te komen tot een verkooppunt van biobased streekproducten (RT11)

Doel

Om Ooststellingwerf op de kaart te zetten als biobased gemeente kunnen één of meerdere verkooppunten van verschillende biobased producten versterkend werken. De mogelijkheden worden onderzocht, waarbij Appelscha focuspunt is.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	Vertegenwoordiging toeristisch recreatieve sector, Stenden Hogeschool, Nordwin College
Verwachte kosten	Eigen uren + € 1.500
Bijdrage Gemeente	€ 1.500
Status	Nog op te pakken

To-do

Opzetten educatieroute biobased materials (RT12)

Het geven van educatie en voorlichting en toeristen inzake BBE op het park vindt De Roggeberg een interessante optie. Informatie over biobased materials is bij De Roggeberg nog maar sporadisch voor handen. Als de gemeente kan ondersteunen bij de inventarisatie van de mogelijkheden dan kan dit de nodige versnelling teweeg brengen.

Actiehouder	RCN De Roggeberg
Betrokken	Nordwin College
Verwachte kosten	€ 20.000 waaronder bedrijfsbijdrage
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Status	Nog op te pakken

To-do

Ontwikkeling Biobased brug (RT13)

Doel

Onderwijsinstellingen worden uitgedaagd om een ontwerp te maken voor een brug over het water op Ecommunitypark. Niet alleen Friese instellingen maar ook instellingen uit Groningen en Drenthe zullen worden betrokken. De ontwerpteamen zullen aandacht moeten hebben voor duurzaamheid, biobased materials, design en constructie.

Actiehouder	Ecommunitypark
Betrokken	Onderwijsinstellingen Noord Nederland
Verwachte kosten	Uren Ecommunitypark + € 50.000
Bijdrage Gemeente	€ 30.000

Status	De voorbereidende gesprekken zijn gestart. Hierbij wordt besproken welke expertises er nodig zijn voor dit project en op welke manier onderwijs betrokken wordt.
--------	--

Gestart

Biobased plastic tas "Ooststellingwerf Biobased" (RT14)

Doel

Oosterwolde Plastics (OPI) beschikt over de mogelijkheden om plastic tassen te maken van biobased plastic die na een tweede gebruik als afvalzak afbreken in de natuur. Als startschot van het Uitvoeringsprogramma worden ten behoeve van de toeristisch recreatieve sector en voor de winkels in Ooststellingwerf tassen geproduceerd die ontworpen worden in samenwerking met de scholieren van het Stellingwerf College.

Actiehouder	Gemeente
Betrokken	OPI, middenstand Oosterwolde, Recreatiebedrijven Ooststellingwerf en Stellingwerf College
Verwachte kosten	Eigen uren + € 50.000
Bijdrage Gemeente	€ 25.000
Status	Nog op te pakken.

To-do

Impact monitoring op recreanten en toeristen (RT15)

Doel

Door middel van de uitvoering van dit programma en meer specifiek op het gebied van recreatie en toerisme, wordt ook bewustwording bij deze doelgroep nagestreefd. De daadwerkelijke impact van acties en maatregelen zal op reguliere basis worden gemonitord.

Actiehouder	Stenden Hogeschool
Betrokken	Gemeente, recreatieve ondernemers
Verwachte kosten	Eigen uren + € 10.000
Bijdrage Gemeente	€ 10.000
Status	Dit project komt het best tot zijn recht in de periode 2019-2020. In deze periode zullen er nog meer spraakmakende projecten afgerond zijn die bijdragen aan de bewustwording van de toeristen.

To-do

